

DENİZLİ İLİ ÇARDAK İLÇESİ SÖĞÜT KÖYÜ GELİN DONLARI*

*Emel BULMUŞ***

Saadet BEDÜK

ÖZET

Zengin çeşitliliğe sahip yöresel giysilerimiz kültür varlığımızın en değerli belgeleridir. Kişilerin giyim anlayışı, giyim seçimindeki bilgisine bağlı olup her yörenin giysileri, o yörenin kültürel, ekonomik ve sosyal durumuna göre şekillenerek değişiklik göstermektedir. Zamanla insanlar yaşam biçimine uygun örf ve adetlerine göre giyinerek kendilerine has giysiler ortaya çıkarmıştır. Tarihin birikimini üzerinde taşıyan yöresel giysilerimizi saklayarak korumak yeterli değildir. Bu giysiler her açıdan incelenmelidir. Türk toplumunda düğün törenlerinde giyilen gelin kıyafetleri geçmişte olduğu gibi günümüzde de giymeye devam etmektedir. Beyaz gelinlik öncesi giyilen geleneksel gelin kıyafetlerinin model, kesim, kumaş, dikiş, astarlama ve süsleme özelliklerinin tanıtılıp belgeyerek bu mutlu günün giysilerini yaşatmak amaçlanmalıdır. Teknolojinin getirdiği yeniliklerle geri plana atılan ve unutulmaya mahkûm kültürel mirasımızın ürünü olan bu giysilerin bölge özelliklerini yansıtmaları açısından incelenip gelecek nesillere aktarılması önem taşımaktadır. Çalışma kapsamında yöresel gelin donlarının incelenmesinde gözlem ve raporlama yöntemi, donlarla ilgili bilgilerin yorumlanması ve çözümlenmesinin de ise betimsel yöntem kullanılmıştır. Denizli'nin Çardak İlçesi Söğüt Köyüne gidilerek alan araştırması yapılmıştır. Köyde kıyafeti kullanan ve elinde kıyafet bulunan kişilerle görüşülmüştür. Gelin kıyafetlerinden don örnekleri araştırılmıştır. Giysiler oluşturulan gözlem fişleri doğrultusunda; kullanılan malzeme, renk, model, kesim, dikim, astar, süsleme ve boyut özellikleri açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda donlarda en çok karagöz (Kutnu) kumaşın tercih edildiği, dikdörtgen kesim, ön, arka, ağ ve yanların dikişli, ağna parça ekli, bel ve paçaların farklı kumaştan çalışıldığı ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelime: Denizli, Çardak, Söğüt Köyü, Don, Gelin Kıyafeti

* Bu çalışma Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2010 yılında kabul edilen Yüksek Lisans Tezinden oluşturulmuştur.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Öğr. Gör. Sinop Üniversitesi Gerze Meslek Yüksekokulu El-mek: emelm@sinop.edu.tr

DENİZLİ CITY ÇARDAK PROVIDENCE SÖĞÜT VILLAGE BRIDE UNDER PONTS

ABSTRACT

Our traditional clothings which have a rich variety are the most precious documents of our culture. Understanding of people's clothing is dependent on the knowledge of the clothing selection and each region's clothes have variety form according to that region's cultural, economic and social situation. In course of time, people revealed their own clothes according to the life style, customs and traditions. By storing protect our local clothes which are carrying on of the history of accumulation is not sufficient. These clothes should be examined from every angle. In Turkish society bride's attire worn during wedding ceremonies as in the past continues to be worn today. Bridal dress pattern which worn before the traditional white wedding dress, cut, fabric, stitching, lining and decorative features descibed by documenting the happiest day of their clothes must be to perpetuate. With the innovations of technology and doomed to being thrown into the background of our cultural heritage which is the product of these garments reflect the region in terms of features it is important to review and transmission to future generations. In this study, observation and interview methods are used In the examination of local bridal dresses and descriptive methods are used interpretation and analysis of data. Field research was conducted by going to Sogut Village of Çardak Town of Denizli Province. In the village people were interviewed who uses clothes or have in the hands. Bridal outfits “don” samples were investigated. Clothes were examined in terms of materials, color, pattern, cutting, sewing, lining, adornment and size characteristics. At the end of the study, it seen that the most preferred cloth is karagöz and rectangular cutting. Front, back and crotch are generally sewed. Also there is a cloth is added to crotch and it is preferred to study with different parts at waistband and lowest part of the trouser leg(trotter).

Key Words: Denizli, Cardak, Sögüt Village, Under Ponto, Bride Outfit

Giriş

Geleneksel kıyafetlerimiz arasında yer alan, düğünlerde gelinlerin giydiği, zengin ve değişik özellik gösteren yöresel gelinliklerin Türk giyiminde önemli bir yeri vardır. Çağlar boyu insanlar, yaşamlarının özel günü olan evlilik törenlerinde özel giysiler giymiştir. Kadınların düğün törenlerinde giymiş olduğu bu giysiler gelinlik olarak adlandırılır (Gümüş, 1996: 82). Geleneksel gelin giyimleri arasında yer alan gelinlikler, günümüze kadar değişikliğe uğrayarak bugünkü şeklini almıştır.

Beyaz gelinlik, hayatımıza girmeden önce gelin kıyafetleri birkaç parçadan meydana gelmiştir. Bunlar: İşlemelerden oluşmuş iç gömleği, değerli kumaşlardan işlemeli don, işlemeli entari ya da üçetektir. Bunlarla beraber gelinlik, takılan takılarla tamamlanır. Ayrıca ince kumaştan yere kadar uzanan al duvak, dize kadar uzanan gelin teli, gümüş tepelik, süslü fes, sorguç ya da gelin tacı takılması adetlerdendir. Bunlardan başka gelinliği tamamlayan aksesuarlar arasında gümüş tokalı kemer, altın ve gümüş işlemeli ayakkabılar yer alır (Anonim 1, 1993: 198).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Günlük hayatta ve özel günlerde giyilen şalvar ve don, çeşitli kaynaklarda şu şekilde tanımlanır:

Torba biçiminde yanları gizli cepli, ayak yerleri açık bol dökümlü bir dondur. Cep ağzlarına ve paçalara kaytanlar dikilir (Önder, 1962: 29).

Yaşa, mevsime, hal ve vakte göre değişiklik gösteren şalvar yaygın bir kadın giyimidir. Bunların çeşitli şekillerde olanları vardır: Helta, ağı çalık, kuyruklu, don entari v.s. gibi. Paçaları bağcıklı olup, boy uzunsa bileğin üzerinden bağlanarak paçada bol döküm sağlanır (Tizer, 1974: 169).

Üst kısmı geniş ve büzgülü, paçaları ayrı ve genişçe dikilmiş bir dış dondur. Yün ve şaldan yapıldığı için şalvar denilir (Oral, 1963: 15).

Hem kadınların hem erkeklerin giydiği bol, ağı geniş bir üst donudur. Erkek şalvarları ekseriya kumaştan, kadın şalvarları ipekli kumaştan olur (Koçu, 1969: 215).

Türk giyim tarihimizle ilgili bilgilere, Orta Asya'daki kazılardan, çini seramiklerinden, minyatür, heykeller, madeni eşyalardan, Divanü Lügat-it Türk'ten, seyahatnamelerden ve müzelere ulaşan giyim ve kuşam örneklerinden öğrenilir (Özel, 1992: 12). Türk kültür tarihimizde çeşitli dönemlere ait kadın giyim kuşamı ilgili bilgi veren kaynak bulunmasına rağmen kadın yaşamında önemli bir yeri olan evlenme adetlerinde yer alan düğünlerde giyilen gelinliklerle ilgili bilgilere çok az rastlanır.

Osmanlı dönemi giyim kuşamı ile ilgili yazılı kaynaklar ve İstanbul Topkapı Müzesinde bulunan örnekler, Osmanlı Dönemi giyimleri arasında gelinliklerin çok çeşitli örneklerinin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Fatih devrinde, gelinliklerin en üstüne elmas ya da sırma işlemeli al kaftan, kaftanın altına kırmızı ipekli kumaştan mücevher, inci veya sırma işlemeli yanları yırtmaçlı entari giyilmiştir. Elbisenin altında aynı tarzda işlemeli narçiçeği çakşır bulunur, başlarına külah şeklinde başlık takılır. Başlık gelinin servetine göre boydan boya mücevherle veya telli pulla dolu olmuştur. Telli pullu kırmızı duvak külahın tepesine elmas iğne ile tutturulmuştur. Bu duvak 19.yüzyıla kadar İstanbul'da giyilmiştir. Gelinin babası tarafından beline törenle kemer ya da kuşak bağlanmıştır (Sevin, 1990: 64-65). 19. yüzyıl başlarında üçetek ve dört etek denilen modeller gözde olmuştur. Üçetekler; yanları yırtmaçlı, önü açık, belden birkaç adet düğmeli, boyu yere kadar olan entarilerdir. Sultan Abdülaziz'in Avrupa seyahati dönüşünden sonra üçetek ve donlara gençlerin rağbeti azalmış, iki etek entari modası görülmeye ve Batı modasının etkisi hissedilmeye başlamıştır. Entarilerin dört peşli, dolama, topuk döven, kumru yaka, hakim yaka, çantalı, kutu içi gibi değişik adlarla anılanları vardı. Bu entarilerden sadeleri günlük, ağır işlemelileri düğün, tören kıyafetleri ve gelinlik olarak kullanılmıştır. Entariler; genellikle kadifeden yapılmış, baştan geçmeli, beden kısmı vücuda göre olan uzun giysilerdir. Yakası yuvarlak ve önü bele kadar açıktır. Yakanın açığından, içe giyilen helali gömlek görünür. Bu entari ile başa krep veya yemeni örtülür, bele gümüş kemer takılır. Kadifeden yapılan, üzerine dival işi tekniğinde sırma ile çeşitli bitki motifleri ile süslenerek ve bindallı adı verilen elbiseler, gelinlik ve tören kıyafeti olarak tercih edilmiştir. Kırsal kesimde, aynı tarz işleme ve kumaşlar kullanılarak don ceket olarak giyilir (Özbek, 1946: 7-10). Fransız imparatoriçesinin İstanbul'a gelmesiyle Sultan Abdülazizin Avrupalı kadınların giysilerini beğenmesi, saray hanımlarının Paris modasına uygun giyinmesine neden olmuştur. Saraylı hanımlar bu modaya göre üstü vücuda oturtmalı iki parçalı kabarık kollu, arkası kabarık özel kesimli elbiseler giymeye başlamıştır (Önge, 1995). Kemal Paşa ile evlenen II. Abdülhamit'in kızı Naima Sultan ilk kes beyaz kumaştan gelinlik yaptırmıştır. Sarayda başlayan ve giderek yaygınlaşan beyaz gelinlik vazgeçilmez olmuştur (Anonim 2, 1993: 25).

Bölgeden bölgeye entariler ve şalvarlarda farklılıklar olabildiği gibi zaman zaman da bazı bölgelerin giyimlerinin diğer bölgelere örnek olduğu görülür. Fakat bütün bölgelerde iki türlü gelin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

elbisesi vardır. Biri gelenek ve göreneklere uygun yapılmış olan, diğeri ise İstanbul'dan satın alınan veya getirtilmiş olan gelin elbiseleridir (Özbel, 1946: 7-10).

Çeşitli özellikler sergileyen Denizli gelinlikleri ilçeler ve köylerde model, kesim, kumaş ve süsleme yönünden farklılık gösterir. Atlas, kadife, saten, kutnu, karagöz, paralı kumaşlardan dikilir veya satın alınır. İşlik-don, işlik-don-cepken, bindallı entari, üçetekten oluşur (Sarı, 2009). Durumu iyi olanlar pahalı kumaşlardan don ve entari giyer Ekonomik ve sosyal durum, gelenek ve görenekler gelinliğin seçimini önemli ölçüde etkiler (Cunnus, 2009). Denizli ili Çardak ilçesi Söğüt köyü yöresel gelinlikleri geçmişte köy halkı tarafından beğenilerek giyilir. Günümüzde ise teknolojinin ve çağın getirdiği yenilikler sayesinde yerini beyaz gelinliğe bırakmıştır. Fakat beyaz gelinlikle birlikte bu geleneği sürdüren genç kızlarımıza az da olsa köyde rastlanır (Topuz, 2009).

Söğüt köyünde düğünden bir hafta önce gelinin kıyafetleri kız evine götürülür. Düğün günü gelin, don ve entarisini giyer. Beline kuşağını kuşanır, üstüne peştamalı bağlanır. Başına fesini takıp üzerine oyalı yemeni, onun üzerine sarı kozalı dastarı örtülür. Fesin üzerine ise altınlar ortasına baş altını dizilir. Boğazına gerdanlık, beşbiryerde, seksenlik altın, ailelerin durumuna göre 5 bilezik, saat, küpe, yüzük takılır. Durumu iyi olmayan aileler düğün günü takınmak için eğreti altın bilezik alırlar, düğünden sonra iade eder. Süslemesi ve giyimi tamamlanan gelinin beline babası tarafından kırmızı kuşak bağlanır, gelin evden çıkacağı zaman gelinin başına al duvak örtülür ve bu şekilde gelin uğurlanır (Adem, 2009).

Söğüt Köyü Yöresel Gelin Giyimi(Ön-Arka)

Söğüt köyü gelin kıyafetleri arasında yer alan donlar şalvara benzese de köy halkı tarafında don olarak adlandırılmıştır. Günümüzde ise Batının etkisiyle değişik model ve kumaşlardan hazırlanan beyaz gelinlik ve duvağın ortaya çıkmasıyla yöresel gelinliklerimiz yavaş yavaş kaybolmaya yüz tutmuştur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Yöntem

Araştırmada donların incelenmesinde gözlem ve raporaj yöntemi, donlarla ilgili bilgilerin yorumlanması ve çözümlenmesinde ise betimsel yöntem kullanılmıştır. Denizli'nin Çardak İlçesi Söğüt Köyüne gidilerek alan araştırması yapılmıştır. Köyde kıyafeti kullanan ve elinde kıyafet bulunan kişilerle görüşülmüştür. Kişilere donlarla ilgili çeşitli sorular sorulmuştur. Görüşme esnasında önceden hazırlanan soruların yanı sıra konuşmanın seyrine göre de sorular sorulmuştur. Yöresel gelin kıyafetleri arasından 5 adet gelin donunun fotoğrafları çekilip, ölçüleri alınıp, dikiş, kumaş ve süsleme özellikleri gözlem fişleri doğrultusunda kayıt altına alınmıştır. Bu gözlem fişlerinde, giyside kullanılan malzemeler ve renkleri, giysinin modeli, kesimi, dikimi, astarlanması ile ilgili bilgiler, süsleme ve kalıp özellikleri, boyutları belirlenmiştir. Doküman araştırmasında ise ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Görüşme sırasında aşağıdaki sorular sorulmuştur:

- 1-Söğüt köyünde yöresel gelinliklerde en çok tercih edilen kumaş nedir?
- 2-Köye özgü kıyafetler nelerdir?
- 3-Donlarda en çok hangi renkler tercih edilmektedir?
- 3-Donlarda süsleme var mıdır?
- 4-Kullanılan kıyafetlerin yörede özel bir ismi var mıdır?
- 6-Günümüzde bu kıyafetler halen kullanılmakta mıdır?

Bulgular (Don Örnekleri)

Örnek No: 1

Resim No: 1

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

İnceleme Tarihi: 25.09.2009

İlgili Kişi: Firdevs Sarı

Kişiye Geliş Tarihi: 1978

Geliş Şekli: Çeyiz olarak gelmiştir.

Cinsi: Don

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Don, çiçek desenli basma ve paralı adı verilen yöresel kumaştan tasarlanmıştır. Astarı krem Amerikan bezinden yapılmıştır. Donda süsleme yoktur. Dikişlerde siyah ve beyaz renk pamuklu ip, bel ve paçalarda lastik kullanılmıştır.

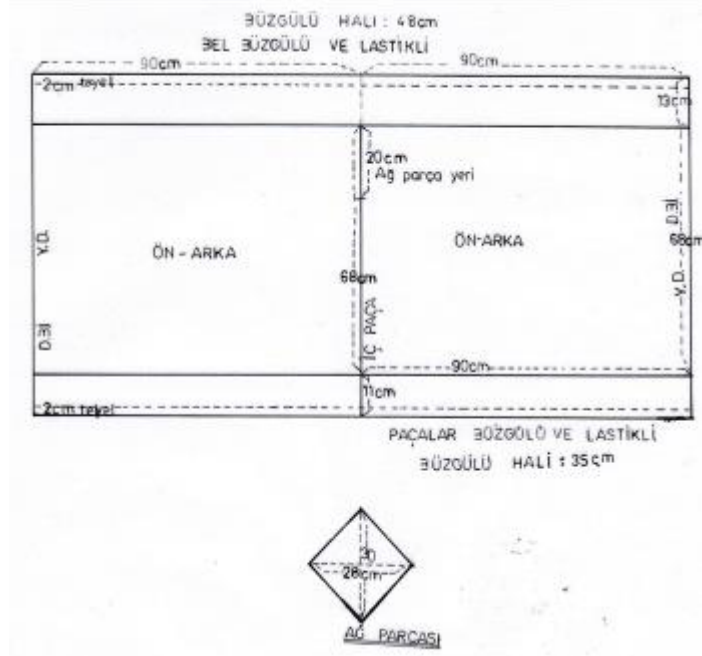
Giysinin Modeli ve Kesimi: Ön ve arka don parçası aynı ölçü ve kesimde 4 parçadan oluşmaktadır. Donun ön ve arka ortası dikişlidir. Rahatlığını sağlamak amacıyla ağna desenli basma kumaştan ağ parçası yerleştirilmiştir. Paça ve beline yine aynı kumaştan parça eklenmiştir. Beli ve paçası lastiklidir.

Dikiş Tekniği: Donu oluşturan parçalar düz boy ipliği doğrultusunda siyah ipe elde makine dikişi ile dikilmiştir. Beline ve paçasına eklenen desenli basma kumaşlar elde makine dikişi ile tutturulmuştur. Lastik geçirilecek yerler teyel alınarak 2cm'den dikilmiştir. Donun ağna geçirilen parça teyelle kumaşa tutturulmuştur.

Süsleme Tekniği: Donda süsleme yoktur.

Astar ve Astarlamayla İlgili Bilgiler: Don aynı ölçülerde krem Amerikan bezi ile astarlanmıştır. Bel ve paça kısmı desenli basma kumaştan çift kat yapılarak çevrilmiştir. Ağ dikişi elde makine dikişi ile dikilmiştir. Astar kumaşı ağ parçasının kenarına 1cm'den kıvrılarak teyelle tutturulmuştur, ağ parçasının üstü astarlanmamıştır. Astar bel ve paçaya eklenen kumaşlara çırpma dikişi ile tutturularak astarlama tamamlanmıştır.

Giysinin Çizimi:

Çizim No: 1

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Örnek No: 2

Resim No: 2

İnceleme Tarihi: 25.09.2009**İlgili Kişi:** Hacer Aydın**Kişiyi Geliş Tarihi:** 1982**Geliş Şekli:** Çeyiz olarak gelmiştir.**Cinsi:** Don

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Don; çiçek desenli basma, desenli pazen ve karagöz kumaştan tasarlanmıştır. Astarı krem Amerikan bezinden yapılmıştır. Donda süsleme yoktur. Dikişlerinde siyah ve beyaz renk, pamuklu ip, bel ve paçalarında lastik kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi: Ön ve arka don parçası aynı ölçü ve kesimde 4 parçadan oluşmaktadır. Ön, arka ortası, ağ ve yanlar dikişlidir. Rahatlığını sağlamak amacıyla donun ağına desenli pazenden ağ parçası yerleştirilmiştir. Paça ve beline desenli basma kumaş eklenerek çalışılmıştır. Donun beli ve paçası lastiklidir.

Dikiş Tekniği: Donu oluşturan parçalar düz boy ipliği doğrultusunda siyah iplikle, elde makine dikişi ile dikilmiştir. Bel, paça ve ağına eklenen kumaşlar teyelle tutturulmuştur. Lastik geçirilecek yerler 2 cm'den teyel alınarak dikilmiştir.

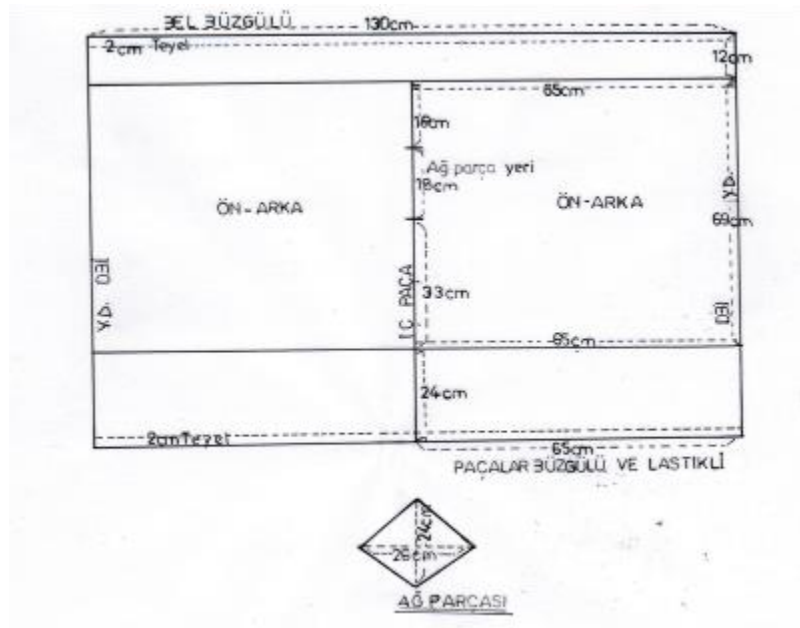
Süsleme Tekniği: Donda süsleme yoktur.

Astar ve Astarlamayla İlgili Bilgiler: Don, aynı ölçülerde krem Amerikan bezi ile astarlanmıştır. Bel ve paça uçları desenli basma kumaş çift kat yapılarak çevrilmiştir. Astar kumaşı bel, paça ve ağ parçasının kenarlarından çırpma dikişi ile tutturulmuştur. Ağ parçası astarsızdır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Giysinin Çizimi:

Çizim No: 2

Örnek No: 3

Resim No: 3

İnceleme Tarihi: 25.09.2009

İlgili Kişi: Melahat Topuz

Kişiy e Geliş Tarihi: 1990

Geliş Şekli: Çeyiz olarak gelmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Cinsi: Don

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Don; çiçek desenli pazen çiçek desenli basma, Amerikan bezi ve karagöz kumaştan tasarlanmıştır. Astarı krem Amerikan bezinden yapılmıştır. Donda süsleme yoktur. Dikişlerde siyah ve beyaz renk pamuklu ip, bel ve paçalarında lastik kullanılmıştır.

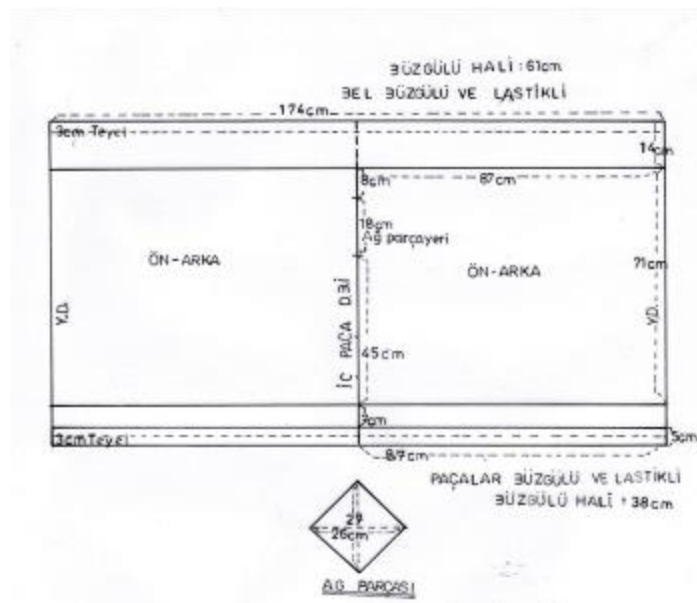
Giysinin Modeli ve Kesimi: Ön ve arka don parçası aynı ölçü ve kesimde 4 parçadan oluşmaktadır. Ön, arka ortası, ağı ve yanları dikişlidir. Rahatlığını sağlamak amacıyla donun ağına pazen kumaştan ağ parçası yerleştirilmiştir. Beline çiçek desenli basmadan, paçasına ise yine aynı basma ve Amerikan bezinden ek çalışılmıştır. Donun beli ve paçası lastiklidir.

Dikiş Tekniği: Donu oluşturan parçalar düz boy ipliği doğrultusunda siyah iplikle, elde makine dikişi ile dikilmiştir. Bel, paça ve ağna eklenen kumaşlar teyelle tutturulmuştur. Bel ve paçada lastiktik yerleri 3cm'den teyel alınarak dikilmiştir.

Süsleme Tekniği: Donda süsleme yoktur.

Astar ve Astarlamayla İlgili Bilgiler: Don aynı ölçülerde Amerikan bezi ile astarlanmıştır. Bel ve paça kısmı çift kat yapılarak çevrilmiştir. Astar kumaşı bel, paça ağ parçası kenarlarına çırpma dikişi ile tutturulmuştur. Ağ parçasının üstü astarlanmamıştır.

Giysinin Çizimi:

Çizim No: 3

Örnek No: 4

Resim No: 4

İnceleme Tarihi: 25.09.2009**İlgili Kişi:** Hüsnügül Demir**Kişiyi Geliş Tarihi:** 1981**Geliş Şekli:** Çeyiz olarak gelmiştir.**Cinsi:** Don

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Don; desenli basma, desenli pazen ve karagöz adı verilen yöresel kumaştan tasarlanmıştır. Astarı krem Amerikan bezinden yapılmıştır. Donda süsleme yoktur. Dikişleri siyah ve beyaz renk pamuklu ip ile uygulanmıştır. Bel ve paçalarında lastik kullanılmıştır.

Giysinin Modeli ve Kesimi: Ön ve arka don parçası aynı ölçü ve kesimde 4 parçadan oluşmaktadır. Ön, arka ortası, ağı ve yanlar dikişlidir. Rahatlığını sağlamak amacıyla donun ağına desenli pazen kumaştan ağ parçası yerleştirilmiştir. Paçasına ve beline desenli basma kumaştan parça eklenerek çalışılmıştır. Donun beli ve paçası lastiklidir.

Dikiş Tekniği: Donu oluşturan parçalar düz boy ipliği doğrultusunda siyah iplikle, makine dikişi ile birleştirilmiştir. Bel, paça ve ağına eklenen kumaşlar makine dikişi ile tutturulmuştur. Lastik geçirilecek yerler 3cm'den makine dikişi dikilmiştir.

Süsleme Tekniği: Donda süsleme yoktur.

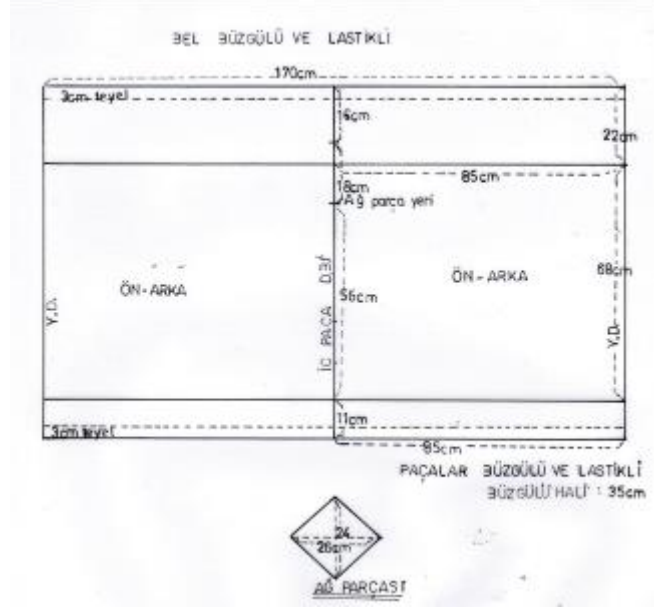
Astar ve Astarlamayla İlgili Bilgiler: Don, krem Amerikan bezi ile astarlanmıştır. Bel ve paçaya eklenen desenli basma, çift kat yapılarak çevrilmiştir. Astar kumaşı bel, paça ve ağ parçası kenarlarından makine dikişi ile tutturulmuştur. Ağ parçasında astar yoktur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Giysinin Çizimi:

Çizim No: 4

Örnek No: 5

Resim No: 5

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

İnceleme Tarihi: 25.09.2009

İlgili Kişi: Suna Sarı

Kişiye Geliş Tarihi: 1980

Geliş Şekli: Çeyiz olarak gelmiştir.

Cinsi: Don (Yöredeki Adı: Don)

Giyside Kullanılan Malzeme ve Renkler: Don; çiçek desenli jarse kumaştan tasarlanmıştır. Astarı krem Amerikan bezinden yapılmıştır. Donda süsleme yoktur. Dikişlerinde siyah ve beyaz renk pamuklu ip, bel ve paçalarında lastik kullanılmıştır.

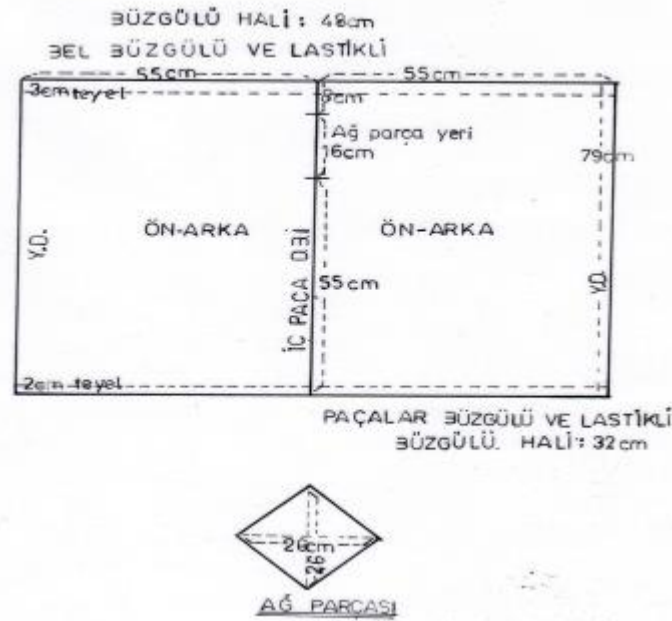
Giysinin Modeli ve Kesimi: Ön ve arka don parçası aynı ölçü ve kesimde 4 parçadan oluşmaktadır. Donun ön, arka ortası, ağı ve yanları dikişlidir. Rahatlığını sağlamak amacıyla donun ağına çiçek desenli jarse kumaştan ağ parçası yerleştirilmiştir. Donun beli ve paçası lastiklidir.

Dikiş Tekniği: Donu oluşturan parçalar düz boy ipliği doğrultusunda siyah iplikle elde makine dikişi ile birleştirilmiştir. Lastik geçirilecek yerler belde 3cm'den, paçada 2cm'den teyelle alınarak dikilmiştir. Donun ağına geçirilen parça teyelle kumaşa tutturulmuştur.

Süsleme Tekniği: Donda süsleme yoktur.

Astar ve Astarlamayla İlgili Bilgiler: Don, aynı ölçülerde krem Amerikan bezi ile astarlanmıştır. Ağ dikişi ve yan dikişler elde makine dikişi ile birleştirilmiştir. Astar kumaşı bel, paça, ağ parçası kenarlarından çırpma dikişi ile elle tutturulmuştur. Ağ parçasında astar yoktur.

Giysinin Çizimi:

Çizim No: 5

Sonuç ve Öneriler

Toplumların kültürel değerleri, gelenek görenekleri, giyim kuşamı o toplum hakkında bizleri bilgilendirmektedir. Günümüzdeki değerinin kaybolmaya yüz tuttuğu yöresel kıyafetlerimizden gelin donlarının ele alınıp belgelenmesini sağlamak araştırmanın öncelikli amacıdır. Giyim sınıflamaları arasında yer alan gelin kıyafetleri konusunda araştırma yaparak Söğüt Köyünde bulunan gelin donlardan örnekler sunulmuştur. Giysi çeşitleri arasında yer alan Söğüt Köyüne ait don örneklerinin kesim, dikim, süsleme ve kumaş açısından birbirine benzerliği dikkat çekmektedir. Bu benzerliğin sebebi halkın birbirinden etkilenmesi olarak düşünülebilir.

Don özelliklerinden elde edilen verilere göre;

Don örneklerine bakıldığında en çok karagöz (kutnu) kumaşın tercih edildiği görülmektedir. Kullanılan kumaş renkleri açısından en fazla sarı, beyaz, siyah, kırmızı renklerde çizgili kumaşın kullanıldığı saptanmıştır. Paça ve uçkurlarında ise en çok karışık renklerde çiçek desenli kumaş dikkat çekmektedir. Donlarda astar kumaşı incelendiğinde donun hepsinde pamuklu krem kumaşın (Amerikan bezi) kullanıldığı görülmektedir.

Donların kesim özelliklerine bakıldığında herhangi bir kalıp sisteminden yararlanmadıkları görülmektedir. Donlarda daha çok; dikdörtgen kesim, ön, arka ortası yanların ve ağının dikişli olduğu görülmektedir. Donların en dikkat çeken tarafı bel, paça ve ağına ek yapılarak dikilmiş olmasıdır.

Don kumaşlarında dikim tekniği olarak en fazla teyel ve elde makine dikişi kullanılmıştır. Astar dikişlerinde en fazla çırpma dikiş tekniği uygulanmıştır.

Donların tümünde süsleme özelliği yoktur. Sadelik ve rahatlık ön plandadır.

Sonuç olarak Söğüt köyü gelin kıyafetinde önce don, donun üstüne göynek, onun üstüne de üçetek (kuyruk) giyilmektedir. Üçeteğin üstüne kuşak arkada üçgen oluşturulacak şekilde kuşanılıp, kuşağın üstüne peştamal önde büzgü oluşturacak biçimde öne bağlanmaktadır. Başa ise yöre halkı tarafından özel hazırlanan “takka” denilen başlık takılmaktadır.

Söğüt Köyü Gelin Giyimi(Ön-Yan- Arka)

Söğüt Köyü gelin kıyafetleri, teknolojinin verdiği yenikler sebebiyle yerini beyaz gelinliklere bırakmıştır. El emeği göz nuruyla yapılan ve sanatsal değeri olan bu giysilerin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

bozularak yorgan yapılması engellenmeli, sandıklarda saklanan giysilerin gün yüzüne çıkarılarak müzelere bağışlanması sağlanmalı, kültürel değerlerimizin bu sayede yok olmaması sağlanmalıdır. Elinde yöresel kıyafet bulunan köylülere bu kıyafetleri koruma ve yaşatma anlamında bilgi verilmelidir. Yeni nesil gençlere geleneksel kıyafetleri tanıtıcı katalog hazırlanarak köy gelenek ve göreneklerinin unutulmamasını sağlamak yararlı olacaktır. Bu kıyafetleri, yöredeki halk oyunlarında kullanmaya teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

- ADEM, Hacer., 1960 Söğüt Köyü Doğumlu, Ev Hanımı, Denizli-Çardak- Söğüt Köyü, Görüşme Tarihi: 16.10.2009
- ANONİM, 1., 1993. Gelinlik Maddesi. Anabiritannica Genel Kültür Ansiklopedisi, (13). İstanbul, s.198-199.
- ANONİM, 2., 1993. Çağlar Boyu Anadolu'da Kadın-anadolu Kadının 9000 Yılı. Sergi Katologu; Giyim-Kuşam, T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul, s.25.
- CUNNUS, Havana., 1962 Söğüt Köyü Doğumlu, Ev Hanımı, Denizli-Çardak- Söğüt Köyü, 16.10.2009
- GÜMÜŞ, B. (1996). Gelinlik Hakkında Bilgi. Konfeksiyon Teknik Dergisi, (29), İstanbul, s.82.
- KOÇU, R., 1969. Türk Giyim Kuşam ve Süsleme Sözlüğü. Ankara, s.215.
- ORAL, M. Z., 1963. Şelçukilerde Giyim Eşyası. Türk Etnografya Dergisi, (5), Ankara, s.15.
- ÖNDER, M., 1962. Milli Giysilerimiz Konya Kadın Giyimleri. Türk Etnografya Dergisi, 15 (4), İstanbul, s.29-31.
- ÖNGE, E., 1995. Türk Giyim Tarihi Ders Notları, Konya.
- ÖZBEL, K., 1946. Anadolu Kadın Kılık-ları. El Sanatları V, Ankara, s.7-10.
- ÖZEL, M., ve NAİL, T., 1992. Foklorik Türk Kıyafetleri. Türkiye Güzel Sanatları Geliştirme Vakfı Yayınları:1, Ankara, s.12.
- SARI, Suna., 1963 Söğüt Köyü Doğumlu, Ev Hanımı, Denizli-Çardak-Söğüt Köyü, 16.10.2009
- SEVİN, N., 1990. On Üç Asırlık Türk Kıyafet Tarihine Bir Bakış. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara s.64-65.
- TİZER, G., 1974. Giyim- Kuşam ve Türk Kadın Kıyafetleri. Türk Foklor Araştırmaları Dergisi, 15, İstanbul, s.169.
- TOPUZ, Melahat., 1963 Söğüt Köyü Doğumlu, Ev Hanımı, Denizli-Çardak- Söğüt Köyü, 5.2.2013